

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК ТА КІБЕРНЕТИКИ**

Кафедра теорії та технології програмування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

Олена КАШПУР

« 7 » 20 21 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИБРАНІ РОЗДІЛИ ТРУДОВОГО ПРАВА
І ОСНОВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

для студентів

галузь знань	12 «Інформаційні технології»
спеціальність	122 «Комп'ютерні науки»
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	«Інформатика»
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: кандидат економ. наук, доц. Богуславський О.В.,
кандидат юрид. наук, асистент Богдан І.А.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробники: **Богуславський Олександр Володимирович**, кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва,
Богдан Ірина Анатоліївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри трудового права та
права соціального забезпечення,
Омельчук Людмила Леонідівна, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри теорії
та технології програмування

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри «Теорії та технології програмування»

 Микола НІКІТЧЕНКО

Протокол № 10 від «7» квітня 2021 р.

Схвалено гарантом освітньо-професійної програми «Інформатика»

 Людмила ОМЕЛЬЧУК «6» травня 2021 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету комп'ютерних наук та кібернетики

Протокол від «6» травня 2021 року № 10

Голова науково-методичної комісії Людмила ОМЕЛЬЧУК

1. Мета дисципліни – полягає у формуванні у студентів системи знань щодо теоретичних, економічних, правових та організаційних основ підприємницької діяльності, опануванні студентами основних інститутів трудового права, компетенцій і початкових практичних навичок, потрібних для організації ведення підприємства.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

- володіти знаннями, вміннями та навичками з дисциплін соціально-гуманітарного циклу, як-то: «Вступ до університетських студій» та ін.

- *знати* основні категорії та поняття, пов'язані з життєдіяльністю людини і суспільства.

- *вміти* виявляти, аналізувати навчальну та наукову інформацію, робити обґрунтовані висновки з питань професійної діяльності.

- *володіти елементарними навичками* складання письмових документів, корегування їх змісту, систематизації матеріалів, необхідних для роботи, ефективної організації власної навчальної діяльності.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Дисципліна є органічним поєднанням економічних і юридичних знань, необхідних для формування загальних компетенцій у фахівців будь-якої галузі знань, та включає дві частини:

1. Вибрані розділи трудового права формують у студента сукупність знань та навичок про: трудовий договір; робочий час та час відпочинку; оплату праці; охорону праці, відповідальність за порушення трудових прав працівника.

2. Основи підприємницької діяльності формують у студента сукупність знань та навичок про: економічну природу підприємництва її форми та планування; інноваційне підприємництво; технології створення власної справи; державне регулювання підприємництва; комерціалізацію наукових розробок.

4. Завдання (навчальні цілі) – дисципліни «Вибрані розділи трудового права і основ підприємницької діяльності» сформувати у студентів: здатність до аналізу професійних юридичних та економічних джерел (нормативних актів, документів тощо), діяти етично та відповідально, а також реалізувати свої професійні права; систему вмінь і навичок щодо практичного застосування норм, правил і рекомендацій для підприємницької діяльності, трудових правовідносин, що забезпечить реалізацію соціально-економічних прав громадянина
Розвивати:

- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК11. Здатність розробляти й управляти проектами.
- ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК15. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

5. Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			

			(за необхідності)	
<i>PHI.1</i>	Знати ключові положення теорії трудового права (система трудового законодавства; суб'єкти трудового права та трудових правовідносин; правовий статус суб'єктів трудового права; підстави та умови виникнення трудових правовідносин, підходи до розуміння основних категорій трудового права).	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота, тестування</i>	<i>40%</i>
<i>PHI.2</i>	Знати теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності.			
<i>PHI.3</i>	Знати філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності.			
<i>PHI.4</i>	Знати особливості різних організаційно-правових форм і видів підприємництва.			
<i>PHI.5</i>	Знати норми, які регламентують трудові правовідносини (порядок прийняття на роботу, переведення, звільнення працівників, робочий час і час відпочинку, оплата праці, охорона праці).			
<i>PHI.6</i>	Знати основні напрями формування підприємницького капіталу та управління фінансами підприємницької діяльності.			
<i>PHI.7</i>	Знати основні форми і методи впливу органів державної влади на розвиток підприємництва.			
<i>PHI.8</i>	Знати суперечності та тенденції розвитку інноваційного підприємництва.			
<i>PHI.9</i>	Знати класифікацію ключових факторів успіху у підприємницькій діяльності.			
<i>PHI.10</i>	Знати процес прийняття управлінських рішень у підприємстві.			
<i>PHI.11</i>	Знати шляхи партнерства підприємців та держави у вирішенні соціально-економічних проблем.			
<i>PHI.12</i>	Знати технологію започаткування власної справи.			
<i>PHI.13</i>	Знати особливості організації працевлаштування працівників.			
<i>PHI.14</i>	Знати базові передумови здійснення підприємницької діяльності.			

<i>PH2.1</i>	Вміти використовувати чинну нормативну базу для започаткування та ведення бізнесу, організації найму працівників.	<i>Самостійна робота, лекція</i>	<i>Усне опитування</i>	6%
<i>PH2.2</i>	Вміти проводити аналіз різних-бізнес ідей для створення власної справи.		<i>Усне опитування</i>	6%
<i>PH2.3</i>	Вміти досліджувати існуючі проблеми і ризики вирішення завдань забезпечення ефективної підприємницької діяльності.		<i>Усне опитування</i>	6%
<i>PH2.4</i>	Вміти формулювати стратегії розвитку суб'єктів підприємницької діяльності.		<i>Усне опитування</i>	6%
<i>PH2.5</i>	Вміти складати структурно-логічні схеми співвідношення правових категорій, зокрема категорій трудового права.		<i>Усне опитування, експрес опитування</i>	6%
<i>PH3.1</i>	Виходячи з конкретної ситуації знаходяться законні шляхи вирішення виробничих проблем, формулюються аргументи необхідні для обґрунтування правомірної поведінки працівників чи керівників з посиланням на необхідні нормативно-правові акти.	<i>Самостійна робота, лекція</i>	<i>Практичні завдання (вирішення задач)</i>	15%
<i>PH3.2</i>	Вивчення підприємницької діяльності на певному ринку в розрізі моделі Портера		<i>Аналітичне завдання (контроль вчасності та якості виконання завдання)</i>	15%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)																					
	PH1.1	PH1.2	PH1.3	PH1.4	PH1.5	PH1.6	PH1.7	PH1.8	PH1.9	PH1.10	PH1.11	PH1.12	PH1.13	PH1.14	PH2.1	PH2.2	PH2.3	PH2.4	PH2.5	PH3.1	PH3.2	
PH1. Застосовувати ґрунтовні знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів вилучення, аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області комп'ютерних наук	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Оцінювання роботи студентів включає поточний контроль і семестровий контроль у формі заліку. Максимальна сума балів, яку може набрати студент під час навчання – 100 балів, які розподіляються 50/50 між блоком «Вибрані розділи трудового права» та «Основи підприємницької діяльності».

Студент отримує залік за результатами виконання навчальної роботи в семестрі (за результатами поточного контролю), якщо студент отримав мінімум 30 балів з кожного з цих блоків.

Форми оцінювання студентів для блоку «Вибрані розділи трудового права»:

Видами поточного контролю є: усне опитування з теоретичних питань, які висвітлюються на лекціях та вивчаються студентом на самостійній роботі, вирішення проблемних ситуацій на заняттях (аналітичні завдання), розв'язання практичних завдань під час самостійної роботи.

1. Контрольна робота: РН1.1-РН1.14 – **20 балів/12 балів.**
2. Усне опитування: РН2.1-РН2.5 – **15 балів/9 балів.**
3. Аналітичні завдання: РН3.2 – **10 балів/6 балів.**
4. Практичні завдання: РН3.1 – **5 балів/3 бали.**

При **поточному контролі** під час занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді, активність при обговоренні питань заняття, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позааудиторний час впродовж семестру (під час консультацій викладача), шляхом усного опитування, тестування, підготовки реферату чи іншого індивідуального завдання. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. *За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.*

Форми оцінювання студентів для блоку «Основи підприємницької діяльності»:

Видами поточного контролю є: експрес опитування, усне опитування, тестування, контрольна робота з теоретичних питань, які висвітлюються на лекціях та вивчаються студентом на самостійній роботі, вирішення практичних ситуацій на заняттях, виступи з доповідями та презентації, розв'язання аналітичних завдань під час самостійної роботи.

1. Контрольна робота: РН1.1-РН1.14 – **15 балів/9 балів.**
2. Тестування: РН1.1-РН1.14 – **5 балів/3 бали.**
3. Усне опитування: РН2.1-РН2.4 – **12 балів/7 балів.**
4. Експрес опитування: РН2.1-РН2.4 – **3 бали/2 бали.**
5. Аналітичні завдання: РН3.1 – **5 балів/3 бали.**
6. Практичні завдання: РН3.2 – **10 балів/6 балів.**

При **поточному контролі** під час занять оцінюється рівень знань студента, продемонстрований ним у відповіді на запитання викладача, активність при обговоренні попередньо висвітлених питань на лекціях та винесених на заняття, вчасність та правильність виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене

заняття в позааудиторний час впродовж семестру (під час консультацій викладача), шляхом усного опитування, тестування, підготовки реферату чи іншого індивідуального завдання. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. *За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.*

Підсумкове оцінювання (у формі заліку):

1. залікові бали визначаються як сума оцінок/балів за всіма успішно оціненими результатами навчання передбачених даною програмою;
2. оцінки нижче від мінімального порогового рівня не додаються;
3. мінімальний пороговий рівень для сумарної оцінки за всіма компонентами становить 60% від максимально можливої кількості балів.

7.2. Організація оцінювання:

Організація оцінювання студентів для блоку «Вибрані розділи трудового права»:

1. *Опитування* – кожне заняття. Проводиться у вигляді усних відповідей на теоретичні питання, які охоплюють такі теми: «Поняття, сторони та зміст трудового договору. Види трудового договору», «Зміна та припинення трудового договору», «Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку», «Правове регулювання оплати праці».
2. *Доповнення, відповіді на питання – кожне заняття.* Проводиться у вигляді усних дискусій та обговорень у групах студентів, що охоплюють такі теми як «Правове регулювання охорони праці».
3. *Вирішення проблемних ситуацій на заняттях* – кожне заняття за модельованою проблемною ситуацією, які включають завдання, опрацьовані під час самостійної роботи студента. *Проводяться* у формі виробничих нарад, імітації роботи структурних підрозділів підприємств, дій окремих керівників чи працівників.
4. *Розв'язання практичного завдання* – виконується під час самостійної роботи студента і подається на перевірку викладачу за тиждень до останнього заняття. Перевірка практичного завдання здійснюється протягом тижня з моменту подачі студентом навчальної роботи. *Виконується* у вигляді письмового документу під час самостійної роботи студента, в якому на підставі нормативно-правових актів ним вирішується конкретна виробнича ситуація.
5. *Самостійна робота* студента здійснюється протягом навчального семестру у вільний від аудиторної роботи час, шляхом вивчення пропонованих викладачем навчально-методичних матеріалів, здійснення самоконтролю, вирішення проблемних ситуацій, розв'язання практичних завдань у вільний від аудиторної роботи час.

Терміни проведення форм оцінювання:

1. Контрольна робота: до 5-го лекційного заняття з Частини 2.
2. Усне опитування: протягом занять з Частини 2.
3. Аналітичні завдання: протягом занять з Частини 2.
4. Практичні завдання: протягом занять з Частини 2.

Організація оцінювання студентів для блоку «Основи підприємницької діяльності»:

1. *Опитування* – кожне заняття. *Проводиться* у вигляді усних відповідей на теоретичні питання, які охоплюють такі теми як «Теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності», «Основні організаційно-правові форми і види

підприємницької діяльності», «Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності», «Основні форми і методи впливу органів державної влади на розвиток підприємництва».

2. *Доповнення, відповіді на питання* – кожне заняття. *Проводиться* у вигляді усних дискусій та обговорень у групах студентів, що охоплюють такі теми як «Суперечності та тенденції розвитку інноваційного підприємництва», «Класифікація ключових факторів успіху у підприємницькій діяльності», «Процес прийняття управлінських рішень у підприємстві», «Шляхи партнерства підприємців та держави у вирішенні соціально-економічних проблем».
3. *Аналітичне завдання* виконується під час самостійної роботи студента і подається на перевірку викладачу за три тижні до останнього заняття. Перевірка аналітичного завдання здійснюється протягом двох тижнів з моменту подачі студентом роботи. *Виконується* у вигляді письмового документу під час самостійної роботи студента, в якому розкриваються основні засади здійснення успішної підприємницької діяльності, методика здійснення SWOT аналізу та оцінки конкуренції за методикою Портера.
4. *Контрольна робота*. *Проводиться* у вигляді письмової відповіді на тести та теоретичні питання, яка охоплює такі теми як «Теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності», «Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності», «Особливості різних організаційно-правових форм і видів підприємництва», «Основні напрями формування підприємницького капіталу та управління фінансами підприємницької діяльності»
5. *Самостійна робота* студента здійснюється протягом навчального семестру у вільний від аудиторної роботи час, шляхом вивчення пропонованих викладачем навчально-методичних матеріалів, здійснення самоконтролю, вирішення проблемних ситуацій, розв'язання практичних завдань у вільний від аудиторної роботи час *Виконується* у вигляді письмового документу під час самостійної роботи студента.

1. Контрольна робота: до 5-го лекційного заняття з Частини 1.
2. Тестування: протягом лекційних занять з Частини 1.
3. Усне опитування: протягом занять з Частини 1.
4. Експрес опитування: протягом занять з Частини 1.
5. Аналітичні завдання: протягом занять з Частини 1.
6. Практичні завдання: протягом занять з Частини 1.

Студент, який набрав під час семестру за обома навчальними блоками від **40** до **59** балів, складає залік за переліками питань, що надаються викладачами студентам на початку семестру. Студент за результатами заліку може отримати не більше 20 балів.

Студент, який набрав під час семестру в сумі за обома навчальними блоками менше 40 балів, зобов'язаний підготувати реферат або інше індивідуальне завдання, за результатами оцінки якого викладачі приймають рішення про допуск студента до складання заліку.

Всі перескладання заборгованостей чи виконання індивідуальних завдань припиняються на тиждень, що передує початку екзаменаційної сесії.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Частина 1. Вибрані розділи трудового права			
Тема 1. Поняття, сторони та зміст трудового договору. види трудового договору	2		4
Тема 2. Зміна трудового договору (переміщення, переведення, зміна істотних умов праці)	2		4
Тема 3. Припинення трудового договору (види, підстави та порядок звільнення).	2		4
Тема 4. Правове регулювання робочого часу.	2		4
Тема 5. Правове регулювання часу відпочинку.	2		4
Тема 6. Правове регулювання оплати праці	2		4
Тема 7. Правове регулювання охорони праці	1		6
Контрольна робота 1	1		
Всього за частиною 1	14		30
Частина 2. Основи підприємницької діяльності			
Тема 8. Сутність і функції підприємництва	2		4
Тема 9. Основні передумови здійснення підприємницької діяльності	2		4
Тема 10. Філософія, етика та культура підприємництва	2		4
Тема 11. Види та організаційно-правові форми здійснення підприємницької діяльності	2		4
Тема 12. Технологія створення власної справи	2		4
Тема 13. Планування підприємницької діяльності	2		4
Тема 14. Система стратегій розвитку підприємництва	1		6
Контрольна робота 2	1		
Всього за частиною 2	14		30
Всього	28		60

Загальний обсяг - **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **28 год.**

Консультації - **2 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Трудове право України та зарубіжних країн. Академічний курс: підручник / М.І. Іншин, В.І. Щербина. – Харків: Колегіум, 2017. – 1112 с.

2. Трудове право України: підручник / М.І. Іншин, В.І. Щербина. – Харків: Диска плюс, 2014. – 500 с.
3. Трудове право України: підручник / За заг. ред. М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: «МП «Леся»», 2016. – 448 с.
4. Волошина С.М., Соцький А.М., Щербина В.І. Трудове право України: Навчальний посібник / С.М. Волошина, А.М. Соцький, В.І. Щербина. – Чернівці: Технодрук, 2015. – 188 с.
5. Правове регулювання організації праці: навчальний посібник / М.І. Іншин, А.М. Соцький, В.І. Щербина. – Харків: Диска плюс, 2013. – 448 с.
6. Ославський Б. 10 успішних українських брендів. - Брустури: Дискурсус, 2017. - 192 с.
7. Drucker Peter F. Management Challenges for the 21st Century / Peter F. Drucker. – New York: HarperBusiness, 2001. - 224 p.
8. Варналії З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – 350 с.
9. Підприємництво: практикум. Навчальний посібник / Мазур І.І., Богуславський О.В., Євтушевська О.В., Ігнатович Н.І. та інші (усього 8 осіб). – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. – 255 с.
10. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. – К.: Знання-Прес, 2007. – 440 с.

Додаткові:

11. Панасюк О.Т. Начатки трудового права. Лекція 1. «Елементарний курс трудового права»: індивідуальне трудове право, колективне трудове право, міжнародне трудове право: навч.-практ. посіб. / О.Т. Панасюк. – К.: Алерта, 2016. – 72 с.
12. Панасюк О.Т. Начатки трудового права. Лекція 3. Основні питання загальної частини трудового права: функції трудового права, джерела трудового права, принципи трудового права, суб'єкти трудового права, вчення про трудові правовідносини, вчення про трудові права: навч.-практ. посіб. / О.Т. Панасюк. – К.: Алерта, 2017. – 88 с.
13. Панасюк О.Т. Начатки трудового права. Лекція 5. Вчення про трудовий договір: навч.-практ. посіб. / О.Т. Панасюк. – К.: Алерта, 2017. – 106 с.
- Клименко С.М., Дуброва О.С., Барабась Д.О., Омеляненко Т.В., Вакуленко А.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2006. - 527 с

Нормативні акти:

14. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
15. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р. із змінами та доповненнями.
16. Господарський кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 2 вересня 2011 року. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
17. Податковий кодекс України //Бухгалтерія №50 (933) від 13 грудня 2010. – 322 с.
18. Про охорону праці: Закон України від 14.10.92 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.
19. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.
20. Про оплату праці: Закон України від 25.03.95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.
21. Про відпустки: Закон України від 15.11.96 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2. – Ст. 4.
22. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.99 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст. 397.
23. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 31. – С. 145 – 160.
24. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 24 (14.06.2013). – Ст. 243.

Додаткові ресурси:

Перелік Інтернет-посилань:

25. База «Законодавство» Верховної Ради України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
26. Європейське трудове право на сайті Європейського фонду за покращення умов життя і праці: <http://www.eurofound.ie/index.htm>
27. Міжнародний сайт новин профспілкового руху: <http://www.laborstart.org/>
28. Європейське трудове право на сайті Інституту трудового права і трудових відносин Університету Трієра (Німеччина): <http://www.iaaeg.de/>
29. Європейське трудове право на сайті професора Стефана Вета (Німеччина): <http://www.jura.uni-sb.de/FB/LS/Weth/InfEA/vorschriften-en.html>
30. Трудове право Канади на сайті Департаменту розвитку людських ресурсів підвищення кваліфікації: <http://www.hrsdc.gc.ca/en/cs/comm/hrsd/>
31. Трудове право США на сайті Інституту трудових і виробничих відносин Університету штату Іллінойс: <http://www.ilir.uiuc.edu/>
32. Новини трудового права ЄС на сайті «Огляд європейських виробничих відносин»: <http://www.eiro.eurofound.eu.int/>
33. Новини трудового права Великобританії на сайті Конгресу профспілок Великобританії: <http://www.tuc.org.uk/>
34. Новини трудового права США на порталі новин Topix.net: <http://www.topix.net/law/employment-labor/>
35. Новини трудового права США, зокрема, новини Національного бюро з трудових відносин, на сайті професора трудового права Росса Ранкела LawMemo.com: <http://www.lawmemo.com/>
36. Сайт Міжнародної конфедерації незалежних профспілок: <http://www.icftu.org/>
37. Сайт Конфедерації європейських профспілок: <http://www.etuc.org/>
38. Консалтинговий сайт для профспілкових активістів UnionCommunicationServices, inc.: <http://www.unionist.com/>
39. Сайт Федерації європейських роботодавців FedEE: <http://www.fedee.com/index.shtml>
40. Бібліографія зарубіжних видань з трудового права 1990-х рр.: http://www.lawschool.cornell.edu/library/International_Resources/ilo/bibliography.html
41. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250167535>.